

Mokslo duomenys

Mokslo duomenys – bet kokia mokslinių tyrimų metu sukaupia informacija, gauti įvairūs rezultatai, rinkiniai, apimantys įvairias mokslo sritis ir kryptis. Moksliniais duomenimis gali būti laikomi: aprašomieji dokumentai, tyrimų metodikos, darbo eiga, laboratoriniai užrašai, dienoraščiai, eksperimentų / bandymų rezultatai, algoritmai, modeliai, programinės įrangos turinys, duomenų failai, klausimynai, garso/vaizdo įrašai, fotografijos, grafika, skaidrės, artefaktai, pavyzdžiai, mėginiai, protokolai ir kt.

Mokslo duomenų valdymas – duomenų organizavimas ir priežiūra viso mokslinio tyrimo proceso metu, susijusių aprašomųjų metaduomenų kūrimas, tinkamas duomenų archyvavimas mokslinio tyrimo / projekto pabaigoje. Tinkamas duomenų valdymas apsaugo juos nuo praradimų, sugadinimo, leidžia rasti ir gauti duomenis, kai jų prireikia. Duomenys gali būti pakartotinai panaudojami kituose moksliniuose tyrimuose, suteikiama galimybė jais dalintis su kitais mokslininkais.

Duomenų valdymo reglamentai

- Atvirosios prieigos prie mokslo publikacijų ir duomenų gairės (Lietuvos mokslo taryba, 2016-02-29) (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/dceeeb10e05711e59cc8b27b54efaf6e>)
- Rekomendacija dėl prieigos prie mokslinės informacijos ir tos informacijos išsaugojimo (Europos Komisija, 2018-04-25) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0790&from=EN>
- Guidelines on FAIR Data Management in Horizon 2020 (Europos Komisija, 2016-07-26) https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/oa_pilot/h2020-hi-oa-data-mgt_en.pdf
- Guidelines to the Rules on Open Access to Scientific Publications and Open Access to Research Data in Horizon 2020 (Europos Komisija, 2017-03-21): https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/oa_pilot/h2020-hi-oa-pilot-guide_en.pdf

Duomenų valdymas

Duomenų valdymo planas (DVP) – mokslinio tyrimo / projekto duomenų kaupimo, saugojimo, prieinamumo ir pakartotinio panaudojimo sąlygas aprašantis dokumentas. Jame nurodoma, kas bus daroma tyrimo / projekto metu ir jam pasibaigus, kad duomenys būtų kaupiami saugiai ir patikimai; kaip ir kokiomis sąlygomis jie bus prieinami pakartotiniam naudojimui, jei tik nėra tam prieštaraujančių teisinių ar etinių priežasčių; kada ir kaip jie bus atveriami kitiems vartotojams; kokie standartiniai metaduomenys bus naudojami juos aprašant; kaip gauti duomenys bus tvarkomi ir atnaujinami; kurie duomenys bus skirti ilgalaikiam, o kurie – trumpalaikiam saugojimui.

DVP leidžia tyrėjui prieš pradėdamas tyrimą apmąstyti, kaip bus aprašomas tyrimo procesas ir duomenys, kur duomenys bus saugomi ir kt. DVP leidžia komunikuoti informaciją apie tyrimo duomenis kitiems tyrimo dalyviams, finansuojančiai institucijai ir kt. suinteresuotoms grupėms bei užtikrinti tyrimo patikimumą ir pateikti duomenis bet kada, kai jų prireikia.

DVP šablonai:

- 1) LMT <https://www.lmt.lt/lt/doclib/qvp5igti9taaucvuexydtxvmjq2z2314>
- 2) DMPTool <https://dmptool.org/>
- 3) DMPonline <https://dmponline.dcc.ac.uk/>

Duomenų tvarkymas

- Universitete atliekamų mokslinių tyrimų / projektų duomenys saugomi VDU mokslo valdymo sistemos VDU CRIS talpykloje arba pagal projektą/tyrimus finansuojančios institucijos reikalavimus.

- Duomenų valdymui ir saugojimui turi būti laikomasi FAIR principų (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable). Duomenys turi būti surandami, pasiekiami, sąveikūs ir pakartotinai panaudojami.
- Mokslinių tyrimų duomenims, esantiems VDU CRIS, suteikiamas unikalus ir nuolatinis skaitmeninis objekto identifikatorius – DOI (angl. Digital Object Identifier), kuris naudojamas mokslinės informacijos vienetui atpažinti skaitmeninėje erdvėje. DOI naudojamas cituojant duomenis.

Duomenų citavimas

Mokslinių tyrimų duomenų citavimas priklauso nuo visame darbe (publikacijoje) naudojamo citavimo stiliaus. Pagrindiniai duomenų (duomenų rinkinių) citavimo elementai: autorius, paskelbimo data, pavadinimas (duomenų rinkinio pavadinimas), leidėjas, nuoroda arba identifikatorius (pvz., DOI). Kaip papildoma informacija gali būti pateikta duomenų rinkinio versija ir šaltinio tipas.

Pavyzdžiai:

Borghi, John, & Van Gulick, Ana. (2020). Data Management and Sharing: Practices and Perceptions of Psychology Researchers [duomenų rinkinys]. doi.org/10.5061/dryad.6wwpzgmw3. – pagal APA stilių.

Borghi, John, and Van Gulick, Ana. 2020. Data Management and Sharing: Practices and Perceptions of Psychology Researchers. doi:10.5061/dryad.6wwpzgmw3. – pagal Čikagos (Chicago): autorius-data metodą (author-date) stilių.